

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 135/18

KLAGER: Norsalmon AS
PUBLIKASJON: Firda
PUBLISERINGSDATO: 07.12.2018, 09.12.2018
STOFFOMRÅDE: Næringsliv
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Opplysningskontroll og kildebredde, saklighet og omtanke, dekning for titler etc., samtidig imøtegåelse, skillet mellom kommentar og faktiske opplysninger, rettelse
REGISTRERT: 05.06.2018
BEHANDLET I PFU: 27.11.2018
BEHANDLINGSTID: 171 dager
KLAGEGRUPPE: Bedrift
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Firda publiserte torsdag 7. desember 2017 en artikkel på nett med tittelen «Her har hundre tonn fiskeslo rotna i 13 år».

Ståltanker som tilhører Norsalmon AS var avbildet, og bildeteksten var «STINKBOMBE: I disse tankane har 100 tonn fiskeslo stått i 13 år.»

Ingressen gikk slik:

«Hvis du tar hundre tonn fiskeslo og set det varmt, og så let det stå i 13 år, korleis luktar det då? Det kan du finne ut ved å dra ut på Fureneset i Fjaler. No trugar fylkesmannen med tvangsmulkt, om ikkje det blir fjerna.»

Brødteksten åpnet på denne måten:

«På Norsalmons anlegg ved den gamle krabbefabrikken på Fureneset i Fjaler står 100 tonn øydelagt fiskavfall. Det kjennest på lukta.»

Firda opplyste videre at Norsalmon drev fiskeslakteri på Fureneset, men at drifta ble innstilt rundt 2003-2004. Avisen opplyste også at daglig leder i selskapet ringte Fylkesmannen i 2004

og fortalte at de hadde 300-300 kubikkmeter med ødelagt ensilasje av fiskeavfall som de hadde problemer med å bli kvitt.

Selskapet kunne ikke levere ensilasjen til dyrefor fordi den var ødelagt av varme, skrev avisen.

Deretter stod det under mellomtittelen «**Sterkt ureinande**»:

«Norsalmon har ved to høve bedt om å få dumpe fiskeavfallet på sjøen, men innhaldet av mykje organisk materiale, salt og syre gjer likevel at ensilasjen vil ha ein sterkt ureinande effekt dersom den skulle leke ut til miljøet, både på land og i sjøen, meiner fylkesmannen. No trugar dei med 100.000 kroner i tvangsmulkt, om ikkje selskapet leverer avfallet til godkjent mottak (...)»

Firda skrev at Norsalmon ikke er enige i at ensilasjen er blitt ødelagt av varme, men at det er proteinet i ensilasjen som er blitt ødelagt. Avisen skrev også at selskapet stiller seg uforstående til at avfallet er «**sterkt ureinande**». Norsalmons svar til fylkesmannen ble sitert:

«- Saltinnhaldet tilsvarear ikkje meir enn om ein hadde sleppt 100 kilo salt på sjøen, skriv Norsalmon, og anfører at syreinnhaldet i avfallet er ikkje verre enn det dei kunne sleppe ut på ein einaste dag den gongen dei dreiv lakseslakteri.»

Til slutt stod det:

«Selskapet har planar om å kompostere avfallet i ein betongkum, og ber Fylkesmannen fråfalle varselet om pålegg. Dersom dei ikkje får løyve til komposteringa, vil dei søke om å få dumpe avfallet på djupt vatn.
Dagleg leiar ved Norsalmon vil ikkje kommentere saka til Firda.»

Artikkelen ble presentert på fronten med følgende tittel: «**Her har hundre tonn fiskeslo lagt i 13 år. Det kjenne ein på lukta ...**»

Den ble også lagt ut på Facebook med tittelen «**Her har hundre tonn fiskeslo rotta i 13 år**». Henvisningsteksten gikk slik: «**100 tonn ødelagt fiskavfall er enno ikkje fjerna, og luktar deretter. Det kan bli dyrt for selskapet.**»

Brødteksten ble oppdatert dagen etter, nærmere bestemt **fredag 8. desember 2017**. Følgende ble lagt til nederst i brødteksten:

«Firda var torsdag i kontakt med dagleg leiar ved Norsalmon Terje Hatlem. Han ville då ikkje kommentere saka. Fredag skriv han i ein epost til Firda at det som vert lagra er flytande, konservert fiskeensilasje, som ikkje er i forråtning.»

Artikkelen ble publisert i papirutgaven **lørdag 9. desember 2017**. Der var tittelen «**Har lagra 100 tonn fiskeslo i 13 år/Blir truga med mulkt**».

I ingressen stod det:

«Hvis du tar hundre tonn fiskeslo og set det varmt, og så let det stå i 13 år, korleis luktar det då?»

Brødteksten fulgte slik:

«Det kan du finne ut ved å dra ut på Fureneset i Fjaler. No trugar fylkesmannen med tvangsmulkt, om det ikkje blir fjerne.

På Norsalmons anlegg ved den gamle krabbefabrikken på Fureneset i Fjaler står nemleg 100 tonn øydelagt fiskeavfall.»

For øvrig var artikkelen så å si lik som på nett.

Fredag 15. desember 2017 publiserte Firda en presisering i papirutgaven, der Fylkesmannen uttalte seg om saken. Det stod blant annet følgende om fiskeensilasjen:

«- Teknisk sett rotnar det ikkje. Det er konservert, men det er gått heilt i oppløysing. Det er blitt til ei væske. Det er det som skjer med ensilasje, seier senioringeniør Gunn Helen Henne ved Fylkesmannens miljøvernaving i Sogn og Fjordane.»

Avisen siterte også daglig leder i Norsalmon, Terje Hatlem. Det stod:

«(...) etter at artikkelen vart publisert på nett torsdag, tok Firda fredag imot fleire e-postar med kommentarar frå Hatlem. Konklusjonen på desse var mellom anna at han bad oss opplyse at det som vert lagra er flytande, konservert fiskeensilasje, som ikkje er i rotning.»

KLAGEN:

Klager er Norsalmon AS. Ifølge klager har Firda brutt god presseskikk på følgende punkter i Vær Varsom-plakaten:

- Punkt 3.2, om opplysningskontroll og kildebredde
- Punkt 4.1, om saklighet og omtanke
- Punkt 4.2, skillet mellom kommentar og faktiske opplysninger
- Punkt 4.4, om dekning for titler etc.
- Punkt 4.13, om rettelse
- Punkt 4.14, om samtidig imøtegåelse

Klager skriver:

«* Påstanden om råtnende og illeluktende fiskeavfall er feil. Det dreier seg om fikseensilasje som er et konservert biprodukt, som ikke er i forråtnelse og som lukter lite (...)

* Påstanden ble ikke forelagt oss før publisering

* Firda har ikke dekning for forsidehenvisning/overskrift/ingress/bildetekst»

Klager mener det var usaklig å påstå at Norsalmon har latt fiskeavfall stå varmt så det har råtnet og lukter ille, og at det er en stinkbombe. Klager skriver at Firda lovet å fjerne ordene «stinkbombe» og «rotna», men at det likevel ikke ble gjort.

Ifølge klager er det også feil at Norsalmon har søkt om å få dumpe ensilasjen på sjøen. Klager skriver at Firda har sittet på et brev, der det står: «Når så er sagt, vil vi like fullt presisere at vi per nå ikke har til hensikt å søke om tillatelse til dumping i sjøen».

Slik klager ser det, er det en alvorlig påstand all den tid Firda skriver at Fylkesmannen mener ensilasjen vil ha «ein sterkt ureinande effekt».

Klager skriver:

«Påstandene om at Norsalmon har latt 100 tonn fiskeavfall så i varmen og råtne i 13 år, og at vi to ganger skal ha bedt om å få dumpe på sjøen fiskeavfall som ifølge Fylkesmannen 'vil ha en sterkt ureinande effekt', rammer Norsalmon hardt, og skulle vært forelagt oss for imøtegåelse. Det ville vært meget skjodesløst og uansvarlig av oss å la 100 tonn fiskeavfall stå varmt i 13 år slik at det råtnet og ble en stinkbombe, og så be Fylkesmannen to ganger om å få dumpe det på sjøen fra lagertankene.»

Klager opplyser at han var i kontakt med Firdas journalist og at han da fikk spørsmål om han hadde kommentar til Fylkesmannens brev. Klager svarte at han ikke hadde flere kommentarer utover det som stod i klagers svarbrev til Fylkesmannen.

Klager skriver:

«At vi ikke ville kommentere Fylkesmannens brev utover det vi alt hadde svart Fylkesmannen, betød ikke at vi ikke ville svare på nye påstander og beskyldninger om Norsalmon utover det som fremgikk av Fylkesmannens brev (vedlegg 7). Det er ingenting i dette brevet som gir Firda grunnlag for å påstå at 100 tonn fiskeavfall har råtnet fordi vi (angivelig) har latt det stå varmt i 13 år, at det 'luktar deretter' og er en 'stinkbombe'. Det er heller ingenting i brevet som gir Firda dekning for å påstå at vi 'ved to høve bedt om å få dumpe fiskeavfallet på sjøen' (...).»

Ifølge klager lukter det ingenting eller svært lite av tankene der ensilasjen er lagret. «Hvis et spjeld eller lokk ikke skulle være helt lukket og det er vind, kan det kanskje merkes en svak lukt. Men det må være spesielle vindforhold og meget uheldige omstendigheter for at man skal merke noe lukt utenfor vårt industriområde.»

Det er hverken dekning for å skrive at det lukter ille av tankene eller at innholdet har råtnet i 13 år, skriver klager.

Klager opplyser at de kontaktet avisen dagen etter nettpubliseringen, og at redaktøren da la inn en opplysning til slutt i artikkelen der daglig leder i Norsalmon fikk opplyse at det er snakk om fiskeensilasje som ikke er i forråtnelse. Denne opplysningen ble imidlertid ikke tatt med i papirutgaven som kom dagen etter, opplyser klager, og skriver:

«Firdas forsøk på retting var mangelfullt. I Facebook-avisen ble dessuten ingenting rettet. I papirutgaven ble ordet 'stinkbombe' gjentatt, selv om Firda lovte å fjerne ordet. (...)

Sjefredaktør Yngve Årdal lovte i e-post kl. 09.13 (vedlegg 10) å fjerne ordene 'rotna' og 'stinkbombe'. Dette ble gjort kl. 13.22. I VVP 4.13 står det at feil skal rettes 'snaest mulig'. På dagen da artikkelen hadde flest lesere, gikk det altså over fire timer før rettelsene sjefredaktør lovte å gjøre, ble gjort.»

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Firda kan ikke se å ha brutt god presseskikk. Avisen mener å ha dekning for det publiserte, og viser til Fylkesmannens brev, der det blant annet står at ensilasjen er ødelagt av varme, at Norsalmon har foreslått å dumpe ensilasjen på sjøen og at ensilasjen vil ha sterkt forurensende effekt hvis den kommer ut i miljøet.

Slik Firda ser det, hadde avisen også dekning for at det lukter på stedet:

«Ein av Firda sine journalistar fotograferte det aktuelle anlegget. Vedkomande gav tilbakemelding om at det lukta vondt. I tillegg har Firda fått innspel frå andre personar som seier at dei 'dreg heim frå hytta om vinden står frå Norsalmon sitt anlegg'.»

Avisen innrømmer imidlertid at den ikke hadde dekning for å skrive at ensilasjen har råtnet i 13 år. Redaktøren opplyser:

«Dette vart retta i nettutgåva etter at raskt redaktør og journalist hadde fått diskutert ordvala. Av praktiske årsaker (tilgjengelegheit) tok det nokre timar før korrigeringa skjedde.»

Avisen skriver vidare:

«Bruken av ordet 'stinkbombe' er sjølvsagt kjensleladd. Men når 100 tonn fiskemasse er samla i ein silo, er det ein nærliggande karakteristikk. Skulle siloen av ytre årsaker bli skadd slik at innhaldet rann ut, kan ein fastslå at det ville hatt luktmessige konsekvensar i ein ganske vid radius.

Fylkesmannen er også klar på at om det skulle skje ein ytre skade på anlegget og det vert ein lekkasje, vil det få store miljømessige konsekvensar.

Firda valte likevel å fjerne ordet 'stinkbombe', og å bruke eit mildare uttrykk, i si nettutgåve.»

Når det gjelder papirartikkelen, skriver Firda:

«Firda korrigerer saka på nett. Så skjer det ein intern svikt i Firda sine rutinar. Den først publiserte nettartikkelen var allereie sendt til papirdesken, og endringane som vart gjort i den nye nettartikkelen vart ikkje fanga opp av papirdesken. Difor gjentek Firda orda 'rote' og 'stinkbombe' i papirutgåva neste dag. Dette var ikkje tilsikta, noko som Firda beklagar overfor Hatlem på telefon.»

Firda mener at den eneste feilen som var nødvendig å presisere i etterkant, var påstanden om at det var fiskeslo som hadde råtnet. Avisen opplyser at de ikke ble enige med klager om hva som skulle stå i presiseringen – klager ønsket presisering av flere opplysninger – og at avisen til slutt trykket en presisering der det blant annet stod:

«Dei hundre tonna med 13 år gammalt fiskeslo som blir lagra på Fureneset i Fjaler, har ikkje rotna, seier Fylkesmannen.»

Klager fikk også mulighet til å skrive et leserinnlegg, men han valgte ikke å benytte seg av dette, opplyser Firda.

Klager fastholder at Firda har brutt god presseskikk.

Klager viser til en setning i sitt svarbrev til Fylkesmannen for å underbygge sitt argument om at Firda ikke hadde dekning for å skrive at Norsalmon har «bedt om å få dumpe fiskeavfallet på sjøen». I svarbrevet skrev Norsalmon:

«Når så er sagt, vil vi like fullt presisere at vi per nå ikke har til hensikt å søke om tillatelse til dumping i sjøen, da dumping betraktes som siste utvei.»

Klager viser også til at Firda har skrevet at Norsalmon vil søke om å få dumpe avfallet dersom selskapet ikke får tiltalelse til kompostering. Dette er feil, slik klager ser det. Det selskapet skrev til Fylkesmannen, var at de ville vurdere å søke, opplyser klager.

Klager er kritisk til at Firda viser til anonyme kilder som deler av kildegrunnlaget for at det lukter vondt ved ståltankene. Klager påpeker at man skal være varsom med å bruke anonyme kilder.

Klager mener Firda har dratt beskrivelsene sine altfor langt:

«Alle vet at rått fisk lukter ille. Når Firda forteller publikum at hele 100 tonn fiskeavfall har stått varmt og råtnet i 13 år, vil alle lesere trekke den slutning at lukten må være helt forferdelig.

Som vi skrev i klagen, er det en vesentlig og avgjørende forskjell på 100 tonn fiskeavfall som har råtnet, og 100 tonn fiskeavfall som er konservert.»

Klager fastholder at tankene lukter lite eller ingenting.

Klager opplyser at Firda fjernet Facebook-oppslaget, der avisen brukte ordet «rotna», først i juni 2018, altså etter at PFU-sekretariatet hadde mottatt klagen. Klager opplyser også at presiseringen som ble publisert i papir, først kom på trykk seks dager etter det opprinnelige papiroppslaget.

Firda kan fremdeles ikke se at god presseskikk er brutt. Avisen gjentar at klager fikk muligheten til å uttale seg i saken, men takket nei. Firda gjentar også hvorfor avisen er uenig i at det er blitt publisert uriktige opplysninger, utover opplysningen om at fiskeavfallet har råtnet.